

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 164/2020-6

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. apríla 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára prerokoval oznámenie sudcu Ústavného súdu Slovenskej republiky Ivana Fiačana o dôvodoch jeho vylúčenia z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 241/2020 a takto

r o z h o d o l :

Sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky Ivan Fiačan je vylúčený z konania a rozhodovania vo veci vedenej na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 241/2020.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav a vyhlásenie o predpojatosti

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. februára 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou sa domáha prieskumu rozhodnutí Okresného súdu Žilina (ďalej aj „okresný súd“) sp. zn. 36 Tp 103/2019 z 9. decembra 2019 a Krajského súdu v Žiline (ďalej aj „krajský súd“) sp. zn. 3 Tpo 66/2019 zo 7. januára 2020 o jeho vzatí do väzby. Vec napadla I. senátu

ústavného súdu a je vedená pod sp. zn. Rvp 241/2020. Sudcom spravodajcom v danej veci je sudca ústavného súdu a člen I. senátu ústavného súdu Ivan Fiačan.

2. Sudca I. senátu ústavného súdu Ivan Fiačan prípisom z 13. februára 2020 v súlade s ustanovením § 49 ods. 4 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) podpredsedovi ústavného súdu oznámil:

„Po preštudovaní vyššie uvedeného spisu som zistil, že sú dané dôvody, ktoré by mohli spochybniť moju nezaujatosť pri rozhodovaní o ústavnej sťažnosti a to pre pomer k účastníkovi konania, resp. k jeho zástupcovi (§ 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

Prvým dôvodom je skutočnosť, že sa osobne poznám s matkou sťažovateľa, [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], prokurátorkou Okresnej prokuratúry Liptovský Mikuláš. Matku sťažovateľa som spoznal počas výkonu funkcie sudcu a neskôr podpredsedu súdu na Okresnom súde Liptovský Mikuláš v rokoch 1995 až 1998. Ide o známosť vyplývajúcu z pracovných vzťahov, bez bližších priateľských väzieb, ktoré ani v súčasnosti neudržiavame. Samotného sťažovateľa osobne nepoznám.

Druhým dôvodom je skutočnosť, že osobne poznám aj [REDAKOVANÉ], ktorý ako advokát zastupoval sťažovateľa pred Krajským súdom v Žiline v konaní o jeho sťažnosti proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o vzatí do väzby. Aj v tomto prípade ide o známosť vyplývajúcu z pracovných vzťahov, a to počas môjho výkonu advokácie v rokoch 1998 až 2019, bez bližších priateľských väzieb, ktoré ani v súčasnosti neudržiavame.

Pokiaľ ide o samotný predmet ústavnej sťažnosti, k tomuto nemám žiaden vzťah.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti sa subjektívne v konaní cítim byť zaujatý.“

II.

Relevantná právna úprava

3. Podľa § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu je vylúčený z konania a rozhodovania vo veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, účastníkom konania, zúčastnenej osobe alebo ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho nezaujatosti. Dôvodom na vylúčenie sudcu ústavného súdu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú

v postupe sudcu ústavného súdu v konaní o prerokúvanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach na ústavnom súde.

Podľa § 49 ods. 2 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu je vylúčený z konania a rozhodovania vo veci aj vtedy, ak bol v tej istej veci činný pri výkone inej funkcie alebo povolania, než je funkcia sudcu ústavného súdu.

Podľa § 51 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak ide o rozhodovanie v senáte ústavného súdu, o vylúčení sudcu ústavného súdu rozhoduje iný senát ústavného súdu určený rozvrhom práce.

Podľa čl. IV bodu 1 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 o vylúčení sudcu pri rozhodovaní v senáte podľa § 51 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde rozhoduje

- a) prvý senát v zložení určenom v čl. II bode 3 písm. b), ak ide o sudcov štvrtého senátu,
- b) druhý senát, ak ide o sudcov prvého senátu,
- c) tretí senát, ak ide o sudcov druhého senátu,
- d) štvrtý senát, ak ide o sudcov tretieho senátu.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

4. Ústavný súd na úvod zdôrazňuje, že požiadavka nestrannosti sudcu sa dotýka samej podstaty spravodlivosti a jej vnímania. Nestrannosť znamená absenciu zaujatosti či predsudku, znamená, že sudca nemá žiaden osobný záujem na výsledku konania (porov. Barak, A. Judge in a Democracy. Princeton University Press, 2008. s. 101 a nasl.), resp. nevzniká navonok legitímny dojem, že by takýto záujem mohol mať. Rozhodovanie sudcom, ktorý nie je nestranný, nie je len popretím rovnosti účastníkov konania, ale ide svojím spôsobom aj o rozhodovanie vo vlastnej veci (nemo iudex in causa sua; porov. bod 5 uznesenia Najvyššieho správneho súdu Českej republiky z 11. júna 2010, č. Nao 46/2010-78; dostupné na internete: www.nssoud.cz), a vôbec o popretie zmyslu súdnictva a práva.

4.1 Ústavný súd už vo svojej predošlej judikatúre konštatoval, že z pohľadu práva na nestranného sudcu ako komponentu práva na spravodlivý proces vyvinul Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) dve previazané stránky nestrannosti a judikatúru k nim rozvíja už viac ako 30 rokov (porov. Piersack v. Belgicko, sťažnosť č. 8692/79, rozsudok ESLP z 1. 10. 1982; Pohoska v. Poľsko, sťažnosť č. 33530/06, rozsudok ESLP z 10. 1. 2012).

4.2 Nestrannosť má stránku subjektívnu a stránku objektívnu, a tie sú overované rovnomennými testami. Európsky súd pre ľudské práva zdôrazňuje význam nestrannosti sudcu pre dôveru verejnosti v súdnictvo, a to jednak vo všeobecnosti (porov. Olujic v. Chorvátsko, sťažnosť č. 22330/05, rozsudok ESLP z 5. 2. 2005, bod 57), ale osobitne pri objektívnom teste (porov. Kinsky v. Česká republika, sťažnosť č. 42856/06, rozsudok ESLP z 9. 2. 2012, bod 87). Pri rozhodovaní o tom, či v danom prípade existuje legitímny dôvod na obavy, že istý sudca nie je nestranný, hľadisko namietateľa je dôležité, ale nie je rozhodujúce; rozhodujúce je, či tieto obavy môžu byť považované za objektívne odôvodnené (porov. Thorgeir Thorgeirson v. Island, sťažnosť č. 13778/88, rozsudok ESLP z 25. 6. 1992, bod 51).

4.3 Nestrannosť je vo vnímaní ESLP absenciou zaujatosti či predsudku vo veci, pričom nestrannosť môže byť overovaná už spomenutým subjektívnym a objektívnym testom.

4.4 Východiskom je subjektívny test, v ktorom sa zisťuje osobné presvedčenie, postoj sudcu, resp. jeho záujem v prerokúvanej veci. Osobná nestrannosť sudcu sa predpokladá, kým sa nepreukáže opak. Takýmto „opakom“ môže byť sudcom prejavené nepriateľstvo, neznášanlivosť alebo ak si napríklad sudca z osobných dôvodov vyhradí prerokovanie veci pre seba. Požiadavka nestrannosti nemôže byť dostatočne naplnená len subjektívnym testom, ktorý je náročný z hľadiska preukazovania.

4.5 Na subjektívny test teda plynule nadväzuje test objektívny, ktorý si všíma, či sudca vykazuje legitímne pochybnosti z hľadiska jeho nestrannosti. Tu je dôležitá

perspektíva nestranného pozorovateľa a relevantné je aj zdanie (ne)strannosti („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“). Podľa ESĽP musí byť ustálené, či existujú zistiteľné skutočnosti, ktoré môžu vzbudzovať pochybnosti o nestrannosti sudcov, a v tomto zmysle môže mať aj zdanie určitú dôležitosť, pretože „v stávke“ je dôvera, ktorú musia sudy v spoločnosti vzbudzovať, nehovoriac o dôvere samotných účastníkov konania (porov. *Daktaras v. Litva*, sťažnosť č. 42095/98, rozsudok ESĽP z 10. 10. 2000, bod 32). Ústavný súd dodáva, že súčasne s dôverou, na ktorú musia sudy v demokratickej spoločnosti ašpirovať, je cez ňu „v stávke“ aj autorita súdnych rozhodnutí.

5. Podstatou oznámenia sudcu ústavného súdu Ivana Fiačana o dôvodoch jeho možného vylúčenia z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vo veci vedenej pred ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 241/2020 je skutočnosť, že sudca ústavného súdu Ivan Fiačan sa osobne pozná s matkou sťažovateľa [REDAKOVANÉ], prokurátorkou Okresnej prokuratúry Liptovský Mikuláš, a osobne sa pozná aj s [REDAKOVANÉ], ktorý ako advokát zastupoval sťažovateľa pred Krajským súdom v Žiline v konaní o jeho sťažnosti proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o vzatí do väzby. Sám sudca ústavného súdu Ivan Fiačan oznámil, že sa z týchto dôvodov cíti byť vo veci subjektívne zaujatý.

6. Aplikujúc v záujme detailnejšieho pohľadu na potenciálnu nestrannosť sudcu ústavného súdu Ivana Fiačana uvedený subjektívny a objektívny test, vec v prvom rade nevykazuje explicitnosť a intenzitu predpojatosti, ktorá by spadala pod subjektívny či objektívny test.

6.1 Ústavný súd v prvom rade in abstracto poznamenáva, že dôvodom vylúčenia sudcu z prejednávania veci pre pomer k veci, účastníkom konania, zúčastnenej osobe alebo ich zástupcom býva sám osebe samotný príbuzenský vzťah sudcu prejednávajúceho vec a účastníka konania alebo zástupcu účastníka konania (porov. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Nc 61/2013).

6.2 In concreto je potrebné uviesť, že sudca ústavného súdu Ivan Fiačan nie je v príbuzenskom vzťahu so sťažovateľom, jeho blízkou osobou, s jeho právnym zástupcom pred ústavným súdom alebo pred všeobecnými súdmi.

6.3 Ústavný súd ďalej in abstracto pripúšťa, že sudca môže byť alebo sa môže javiť ako zaujatý vzhľadom na vzťah k osobe, ktorá koná za orgán verejnej moci. Ústavný súd však nemôže nerozlišovať medzi osobou, ktorá koná za orgán verejnej moci, a orgánom verejnej moci samotným. Jednotlivec tu nevystupuje za seba, ale za orgán verejnej moci, za autoritu. Konaním za orgán verejnej moci sa realizuje kompetencia daného orgánu, nejde teda o autonómne konanie jednotlivca. Z tejto perspektívy je nutné vykladať možnú zaujatosť vo vzťahu k orgánu verejnej moci reštriktívne.

6.4 Ale hlavne, in concreto, orgán verejnej moci, ktorý je účastníkom konania pred ústavným súdom (t. j. orgán verejnej moci označený ako porušovateľ základného práva vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 241/2020 – okresný súd a krajský súd), nie je orgánom verejnej moci, v rámci ktorého [REDAKOVANÉ], prokurátorka Okresnej prokuratúry Liptovský Mikuláš (matka sťažovateľa), zastáva funkciu sudcu (alebo akúkoľvek inú funkciu). Navyše, známosť medzi sudcom ústavného súdu Ivanom Fiačanom a [REDAKOVANÉ] je známosť profesijná, bez intenzívnejších alebo osobnejších vzťahov a bez periodického osobného kontaktu nesúvisiaceho s profesijnou činnosťou (minulou alebo súčasnou) sudcu ústavného súdu Ivana Fiačana a [REDAKOVANÉ]. V tejto súvislosti je teda možnú zaujatosť na základe oznámenia sudcu ústavného súdu Ivana Fiačana nutné vykladať o to reštriktívnejšie.

6.5 V konaní sp. zn. Rvp 241/2020 pred ústavným súdom je právnym zástupcom sťažovateľa JUDr. Lukáš Polák, advokátska kancelária, Hlavná 137, Prešov, teda osoba odlišná od sudcom ústavného súdu Ivanom Fiačanom označená osoba právneho zástupcu sťažovateľa pred všeobecnými súdmi, t. j. osoby advokáta [REDAKOVANÉ]. Aj v tomto prípade navyše platí, že známosť medzi sudcom ústavného súdu Ivanom Fiačanom a advokátom [REDAKOVANÉ] je známosť profesijná, bez intenzívnejších alebo osobnejších vzťahov a bez periodického osobného kontaktu nesúvisiaceho s profesijnou

činnosťou (minulou alebo súčasnou) sudcu ústavného súdu Ivana Fiačana a [REDACTED]

6.6 Pri skúmaní neustrannosti sudcu ústavného súdu Ivana Fiačana z objektívneho hľadiska neexistuje zistiteľná skutočnosť, ktorá môže vzbudzovať pochybnosti o neustrannosti sudcu ústavného súdu Ivana Fiačana, keďže súvislosť medzi označeným profesijným vzťahom sudcu ústavného súdu Ivana Fiačana s [REDACTED] (matkou sťažovateľa) a s advokátom [REDACTED] na jednej strane a konaním pred ústavným súdom sp. zn. Rvp 241/2020 súvisiacim s napadnutými rozhodnutiami okresného súdu a krajského súdu na strane druhej je nepriama, príliš abstraktná a špekulatívna k nadobudnutiu konkrétnejšej objektívnej pochybnosti o predpojatosti sudcu ústavného súdu Ivana Fiačana vo veci vedenej pred ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 241/2020.

6.7 Pri skúmaní neustrannosti sudcu (objektívny test neustrannosti) ústavného súdu Ivana Fiačana tak neexistuje zistiteľná skutočnosť, ktorá by odôvodňovala vznik objektívnej pochybnosti o predpojatosti sudcu ústavného súdu Ivana Fiačana vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 241/2020, keďže ani z pohľadu neustranného pozorovateľa by sa nemohlo dôvodne javiť, že sudca ústavného súdu Ivan Fiačan má pomer k veci, účastníkom konania, zúčastnenej osobe alebo ich zástupcom.

7. V rámci dôvodov vylúčenia sudcu ústavného súdu ustanovených v § 49 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde je však potrebné uviesť, že predpoklad vylúčenia sudcu ústavného súdu opísaný ako „*pomer k veci, účastníkom konania, zúčastnenej osobe alebo ich zástupcom*“ naplnený vo veci oznámenia sudcu ústavného súdu Ivana Fiačana predsa len je.

7.1 Sám sudca ústavného súdu Ivan Fiačan totiž oznámil, že sa cíti byť vo veci subjektívne zaujatý vzhľadom na pomer ku konkrétnym osobám, ktorých prepojenie na vec prejednávanú ústavným súdom je popísaná.

7.2 Pre ústavný súd je tak smerodajné osobné presvedčenie, postoj sudcu ústavného súdu Ivana Fiačana. Sám sudca ústavného súdu Ivan Fiačan prejavil subjektívnu zaujatosť vo veci sp. zn. Rvp 241/2020.

7.3 Ústavný súd je preto presvedčený, že vnímanie nestrannosti sudcov ústavného súdu v predmetnej veci sp. zn. Rvp 241/2020 si vyžaduje vylúčenie sudcu ústavného súdu Ivana Fiačana z rozhodovania vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 241/2020, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. apríla 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu